

یادداشت‌های روزانه ناصرالدین شاه

- بازگشت معترض پاریس به تهران
  - حضور رسمی معین‌الملک سفیر ایران در عثمانی و ملاقات با وزیر مختار روس ملکی
  - جنگ بین افغانها و روس و اشغال پنج ده در سرحد میانه روس و افغان توسط روس‌ها
  - بازدید از مدرسه نظام
  - عزل عضدالملک از شغل نظارت و التفات آن به مجده‌الدوله
  - دستگیری عده‌ای مقصرا
  - ملاقات با تامسون وزیر مختار انگلیس
  - عریضه ظل‌السلطان در مورد اخبار پشتکوه لرستان
  - شورش مردم مشهد بر علیه آصف‌الدوله
  - فوت شاعر السلطنه بر حسب اتفاق
  - فوت فرمانفرما در سن هفتاد سالگی
  - انتخاب ناصرالملک وزیر خارجه قبلی به حکومت خراسان و یحیی خان مشیرالدوله به سمت وزیر امور خارجه در پایان سال ۱۲۶۴ شمسی
  - خواندن دستورالعمل خراسان با حضور والی و مستوفی خراسان
  - حضور رسی ایلچی ینگه دنیا
  - حضور رسی مسیو «دویالوا» ایلچی فرانسه
  - حضور رسی ایلچی آلمان
  - حضور رسی وزیر مختار روس و صاحب منصب قراق‌های تهران
  - درس فرانسه با ضبط‌الدوله
  - ترجمه کتاب معدنیات توسط میرزا کاظم شمس
- مربوط به سال‌های ۱۳۰۱ تا ۱۳۰۴ ه. ق از سوی پژوهشکده آن سازمان روانه بازار کتاب شده است. این یادداشت‌ها که از جمادی‌الثانی سال ۱۳۰۱ ه. ق تا ربیع‌الثانی سال ۱۳۰۴ ه. ق را در بر می‌گیرند و به صورت روزانه یا هر چند روز یکبار نگارش یافته و به ترتیب و توالی ایام، با ذکر روز هفته، تاریخ و ماه آغاز می‌شوند. حاوی اطلاعات جالبی در مورد وضعیت و ویژگی‌های جغرافیایی و اجتماعی شهر تهران، بافت قدیمی تهران، رویدادهای تاریخی، ویژگی‌ها و اقدامات بسیاری از شخصیت‌ها و رجال این دوره، نظام سیاسی و نحوه حکومت پادشاه، آداب و رسوم مردم و دربار، وضعیت ارتش و نظامیان، اداره ایالات، اخباری از دول خارجی، مراسم عزاداری و جشن دربار، سفرها و ماموران کشورهای بیگانه، مراسم عید نوروز و بسیاری مقولات دیگر است. در اینجا گزیده فهرست موضوعی مطالب یادداشت‌ها که توسط پدیده‌ورنگان کتاب تهیه شده و راهبردی بسیار مفید برای اطلاع از محتوا و رویدادها و مطالعه موجود در لایلای یادداشت‌ها می‌باشد، برای اطلاع خوانندگان ارائه می‌گردد:
- عزل مجده‌الدوله از امیر آخری
  - ملاقات با وزیر خارجه و ظل‌السلطان و امین‌الدوله
  - دعوت وزیر مختار روس از امین‌الدوله
  - قرائت بودجه نظام و دستورالعمل آذربایجان
  - مکاتبه با وزیر خارجه و صدراعظم
  - تلگراف مشیرالدوله از پتروپول
  - مراسم روز عاشورا در تکیه دولت و تعزیه خوانی

یادداشت‌ای روزانه ناصرالدین شاه

(۱۳۰۲-۱۳۰۴)

سازمان اسناد ملی ایران
پژوهشکده

پژوهش‌هایی

تأثیرات سازمان اسناد ملی ایران
۱۷۸

«سازمان اسناد ملی ایران» از جمله مؤسسات تاریخی است که علاوه بر جمع‌آوری، طبقه‌بندی و نگهداری اسناد و نوشته‌های تاریخی، طی سال‌های اخیر مجموعه‌های اسناد و منابع دست اول تاریخی را نیز منتشر و در اختیار تاریخ‌پژوهان و علاقهمندان، به ویژه محققان تاریخ معاصر ایران قرار داده است.^۱

پس از انتشار روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر اول و سوم فرنگستان از سوی سازمان اسناد، اخیراً نیز یادداشت‌های روزنامه ناصرالدین شاه،

- کرمان در آئینه تاریخ: متنبی از استاد کشف حجاب در کرمان (۱۳۴۸ - ۱۳۴۹ ش)، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص.
  - فرهنگ سنتی در دوره رضا شاه (استاد منتشر شده سازمان پژوهش افکار) ۱۳۲۰ - ۱۳۲۱ هش، چاپ اول، ۱۳۷۶ ص.
  - نسب نامه شاخه‌ای از طباطبائیهای تبریز، جمال توابی طباطبائی، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص.
  - استادی از مشاهیر ادب معاصر ایران، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص.
  - استاد احزاب سیاسی ایران (۱۳۲۰ - ۱۳۳۰ هش)، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص.
  - استاد مطبوعات ایران (۱۳۲۰ - ۱۳۲۲ ش)، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - نامه‌های حکومتی فیروز میرزا فرمانفرما، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - استادی از مشاهیر ادب معاصر ایران (ملک الشعرا، بهار)، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر سوم فرنگستان، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - گزارش‌های نظمه از محلات دارالخلافه، ۷، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - + گزارش‌های نظمه از تهران، انسیه شیخ رضایی، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - استاد پست و تلگراف و تلفن در دوره رضا شاه، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص.
  - استادی از مدارس دختران از مشروطیت تا بهلوی، چاپ اول، ۱۳۷۸، ص.
  - یادداشت‌های روزنامه ناصرالدین شاه (۱۳۰۳ - ۱۳۰۰ هش)، چاپ اول، ۱۳۷۸، ص.
  - خاطرات ناصرالله انتظام، شهریور ۱۳۲۰ از دیدگاه دربار، محمد رضا عباسی، چاپ اول، ۱۳۷۱، ۲۵۲ ص.
  - نهضت جنگل: استاد محروم‌ها و گزارشها، چاپ اول، ۱۳۷۱، ۲۴۰ ص.
  - گزارش‌های محروم‌نشهربانی (۱۳۲۴ - ۱۳۲۶ ش)، چاپ اول، ۱۳۷۱، ۵۹۲ ص.
  - گزارش‌های اوضاع سیاسی، اجتماعی و لیات عصرناصری (۱۳۰۷ هق)، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۱۵۹ ص.
  - فهرست راهنمای استاد نخست وزیری، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۴۲ ص.
  - روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر سوم فرنگستان، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۲۱، ۶۴ ص.
  - دولت ایران و متخصصان مهاجر آلمانی (۱۳۱۹ - ۱۳۲۰ ش)، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۱۵۰ ص.
  - استاد مطبوعات ایران (۱۳۲۲ - ۱۳۲۰ هش) کلیات و قوانین، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۲۲۲ ص.
  - استادی از روند اجرای معاهده ترکمنچای (۱۳۴۵ هق).
  - شااسماعیل اول و جنگ چالدران، هاشم حجازی فر، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۱۵۲ ص.
  - استاد روابط ایران و شوروی (در دوره رضا شاه / ۱۳۰۴ - ۱۳۱۸ هش)، محمود طاهر احمدی، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۳۲۲ ص.
  - استاد مهاجرت یهودیان ایران به فلسطین (۱۳۲۰ - ۱۳۰۰ هش)، مرضیه بزرگی، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۳۲۰ ص.
  - استادی درباره نیما یوشیج، علی انصاری، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۱۸۲ ص.
  - استاد معادن ایران (۱۳۰۰ - ۱۳۲۲ هش)، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۵۶۸ ص.
  - عرضه زنها در تکیه دولت در باب گرانی نان
  - ملاقات با میرزا ملکم خان و پیشکشی تفنگ به عنوان اختراع جدید ینگه دنیا به شاه
  - امتحان توبه‌های روسی و اتریشی و توبه‌های ایرانی توسط نایب‌السلطنه و دیگر صاحب منصب‌ها.
  - زلزله در تهران.
  - در خاتمه شایسته است از خدمات پژوهشگران پژوهشگاه سازمان استاد ملی ایران به خاطر تصحیح و چاپ کتاب حاضر و توضیح و شرح برخی واژه‌ها و اصطلاحات در زیرنویس‌ها همچنین فهرست اعلامی که در پایان عرضه شده، و استخراج فهرست موضوعی مطالب تشکر و قدردانی نمود.
- پانوشتها:**
- ۱. از جمله مجموعه‌های استاد و منابعی که سازمان استاد ملی ایران چاپ و منتشر نموده، به فهرست زیر می‌توان اشاره کرد که به ترتیب سال تنظیم شده است:
  - استاد روابط خارجی ایران، چاپ اول، ۱۳۶۴، ۳۱ ص.
  - فهرست استاد علامه‌الدوله و حشمت‌الدوله، چاپ اول، ۱۳۶۹، ۵۲۲ ص.
  - ایران و جنگ جهانی اول استاد وزارت داخله، چاپ اول،

صاحب‌نظران این دیار از اینکه می‌شنیدند تاریخ در عداد علوم است در شگفت می‌شدند با این همه تاریخ‌هایی که به شیوه علمی تدوین شده باشد بسیار اندک است. اما این بی‌مهری نسبت به تاریخ منحصر به ما نیست. فیلسوفان علم که علوم را به سان طیفی می‌بینند که علوم تجربی محض در صدر آن جای دارد تاریخ را در نهایت و ذیل این طیف می‌نشانند زیرا آن علوم همه به کلیات می‌پردازند و محصول کارشان قضایای موجه کلیه یا (سالیه کلیه) است که قدرت بیش‌بینی به آدمی می‌بخشد و بر تجربه و مشاهده اتکاء دارد. مجموعه این معضلات است که تئوری پردازی در علم تاریخ را دشوار ساخته یکی از مهمترین راه حل‌های این معضله استفاده علم تاریخ از تئوریها و نتایج حاصل در علوم دیگر است و جامعه‌شناسی یکی از مهمترین این علوم به شمار می‌آید، با این بدین داشتن تئوری نمی‌توان به سراغ تفسیر رفت این امر کار را بر تاریخ سخت خواهد کرد.

از این روست که به خوبی نقش نهضت آنال (مکتب تاریخی جدید) در تاریخ‌گاری اشکار می‌شود، آنال در واقع تلاش سامانمند و پی‌گیری بود به منظور پیدا کردن تئوریها و تفسیرهای مقبولی که در پرتو آن بتوان تاریخ را تفسیر کرد. مکتب تاریخی آنال اقتصادی و اجتماعی که نامش برگرفته از اولین کلمه عنوان نشریه‌ای است که در سال ۱۹۲۹ توسط لوسین فور و مارک بلوخ ایجاد شد، و بعدها در سال ۱۹۵۶ تحت مدیریت فرنان برودل قرار گرفت.

- وصف دهات لار و تعداد ساکنین آنها
- تلگراف درگیری با اشاره از امیرنظام
- احصار میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله و ملاقات باشاد
- عرضه زنها در تکیه دولت در باب گرانی نان
- ملاقات با میرزا ملکم خان و پیشکشی تفنگ به عنوان اختراع جدید ینگه دنیا به شاه
- امتحان توبه‌های روسی و اتریشی و توبه‌های ایرانی توسط نایب‌السلطنه و دیگر صاحب منصب‌ها.

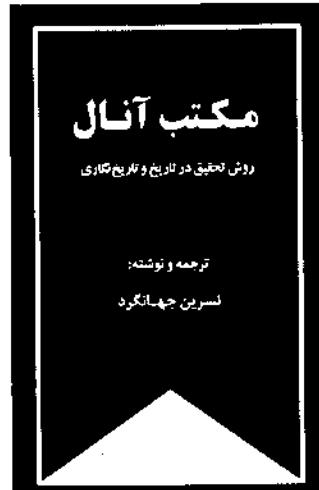
- زلزله در تهران.
- در خاتمه شایسته است از خدمات پژوهشگران پژوهشگاه سازمان استاد ملی ایران به خاطر تصحیح و چاپ کتاب حاضر و توضیح و شرح برخی واژه‌ها و اصطلاحات در زیرنویس‌ها همچنین فهرست اعلامی که در پایان عرضه شده، و استخراج فهرست موضوعی مطالب تشکر و قدردانی نمود.

- پانوشتها:**
۱. از جمله مجموعه‌های استاد و منابعی که سازمان استاد ملی ایران چاپ و منتشر نموده، به فهرست زیر می‌توان اشاره کرد که به ترتیب سال تنظیم شده است:

- استاد روابط خارجی ایران، چاپ اول، ۱۳۶۴، ۳۱ ص.
- فهرست استاد علامه‌الدوله و حشمت‌الدوله، چاپ اول، ۱۳۶۹، ۵۲۲ ص.
- ایران و جنگ جهانی اول استاد وزارت داخله، چاپ اول،

مکتب آنال

روش تحقیق در تاریخ و
تاریخ‌گاری، ساختاری معاصر (تحول شگرف
در شیوه تاریخ‌گاری)

- مکتب آنال، روشن تحقیق در تاریخ و تاریخ‌گاری، ساختاری معاصر
  - ترجمه و تالیف: نسرین جهانگرد
  - ناشر: جامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸
- تاریخ‌گاری به شیوه جدید در میان مانه عمر درازی دارد و نه کارنامه پر باری. پیش از آن حتی

این دو متفکر اندیشه رایج در تاریخ‌گاری را که «مکتب روش» نام داشت از «فن وانک» و اثبات‌گرانی تأثیرپذیر بود، مقبول نمی‌یافتد، تاریخ‌گاری سنتی و اثبات‌گرانی را مورد سوال قرار دادند، ایده اصلی آنال برای این بود که تاریخ را با یاری جستن از رشته‌های هم‌مرزش می‌باید تا آنجا که می‌تواند خویشتن را از نظر موضوع پرمایه تر سازد و یک چند مرزها را از میان بردارد. پیروان مکتب آنال از همان آغاز در پی روشی برای تحلیل جامعه بودند که اینم از هر گونه و اگری ایدئولوژیکی و هر نوع تصور غایتگر از تاریخ باشد و از همین رو بود که دست به دامان علوم اجتماعی شدند تا به یاری روش‌های مطالعه و موضوع‌های این علوم، تاریخ را به گونه‌ای واقعی تر دریابند. مورخان مکتب آنال با ترکیب روش‌شناسی ساختارگرا اشکال پیچیده فلسفی نظریه اجتماعی و روش‌های تجربی و آماری به برسی و ارزیابی تاریخ دراز مدت ساختارها و چرخه‌های اقتصاد کلان پرداختند. رقب عمدۀ رویکرد آنان در فرانسه احیا مارکسیسم و در سالهای دهه ۱۹۶۰ بود که به صورت پدیده‌ای فراگیر در آمده بود «تاریخ اجتماعی» تقریباً به معنای نوشتمن تاریخ درباره تمام چیزها و تمام ملت‌های بود.

روش‌شناسی‌های مختلف، فرد گرانی، کل گرانی و ساختار گرانی جملگی تحت عنوان مذکور جمع شده بودند سنترهای متنوع جدیدی پیشنهاد شده‌اند که از همه برجسته‌تر می‌توان به «پارادایم ساختمندگر» و تاریخ فرهنگی جدید اشاره نمود.